

Nr 403.

Av herr **von Seth**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 201, med förslag till lag om pantlånerörelse.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 201 förelagt riksdagen ett förslag till lag om pantlånerörelse. Enligt propositionen skola i första hand kommuner och s. k. allmännyttiga företag erhålla tillstånd att driva pantlånerörelse.

Såväl socialstyrelsen som ett flertal remissinstanser ha dock påpekat, att de enskilda pantlåneföretagen över lag äro välskötta företag och att skillnaden exempelvis i lånevillkoren mellan de olika företagsformerna icke är särskilt stor och ingalunda generell. Socialstyrelsens utredning av frågan säges ha gett vid handen, att de enskilda rörelseidkarna i regel skött sin verksamhet med ordning och reda samt att de städse efterkommit myndigheternas föreskrifter och önskemål.

Mot denna bakgrund framstår departementschefens förslag om företrädesrätt för kommun eller s. k. allmännyttigt företag att erhålla tillstånd att bedriva pantlånerörelse såsom föga välgrundat. Departementschefens motivering för förslaget inskränker sig till ett vagt uttalande, om att de i allmännyttigt syfte drivna företagen skulle erbjuda företräden av social natur. I propositionen ges, såvitt jag kan finna, inga som helst belägg för departementschefens generella uttalande. Icke heller socialstyrelsen har efter företagen utredning kunnat konkretisera de »sociala nackdelar», förknippade med den privata pantlånerörelsen, vilka man velat borttaga eller minska.

Innan en så kraftig inskränkning som den i propositionen föreslagna i enskildas möjlighet att bedriva pantlånerörelse företages, bör man enligt min mening kunna påvisa, att t. ex. av kommunerna bedrivna pantlånerörelser skulle medföra större ekonomiska fördelar för de lånesökande än enskilda pantlåneföretag.

Det syfte man vill uppnå är givetvis att bereda behövande möjlighet till pantlån på så fördelaktiga villkor som möjligt. Det är tvivelaktigt om den form av monopolisering av pantlånerörelsen, som förslaget faktiskt innebär, kommer att medföra några fördelar för de lånesökande. Det synes mig rimligt, att riksdagen vid sin behandling av lagförslaget uttalar, att lånevillkoren — icke den ena eller andra företagsformen — skall vara det utslagsgivande i konkurrensen om tillstånd att bedriva pantlånerörelse. Inte minst med hänsyn till den sociala nedvärdering, som vidlåder pantlån,

torde det också vara med de lånesökandes fördel förenligt, att de beredas möjlighet att vid behov vända sig till skilda pantlåneföretag.

I lagförslagets 1 § säges, att tillstånd (att bedriva pantlånerörelse) meddelas för viss tid, högst tio år. Detta stadgande förefaller onödigt i betraktande av stadgandet i 5 §, enligt vilket tillstånd kan återkallas, när anmärkningar mot rörelsens skötsel därtill föranleda. Utgår man från den synpunkten, att det är fördelaktigt för de lånesökande att flera pantlåneinrättningar stå dem till buds, torde man också finna, att stadgandet om tillståndsbegränsning till tio år är olyckligt. Det är givetvis föga lockande för en företagare att igångsätta och upparbeta en rörelse, om garanti för dess fortsatta existens icke kan lämnas för längre tid än tio år.

I 9 § stadgas, att panterna skola hållas försäkrade mot brand- och vattenskada samt mot stöld till belopp, motsvarande minst summan av utlämnade lån ökad med tjugofem procent. Mot en brand- och vattenskadeförsäkring av denna omfattning torde några invändningar icke kunna resas. En stöldförsäkring av föreslagen storleksordning synes mig dock onödigt betungande för pantlåneföretagen. Det torde finnas ytterst få möjligheter att stjäla ett helt pantlager. En s. k. »första riskförsäkring», eventuellt i proportion till rörelsens omfattning, borde kunna anses fullt tillräcklig som säkerhet mot stöld. Jag hänvisar till statskontorets yttrande på denna punkt.

21 § stadgar om skyldighet för utövare av pantlånerörelse att låta polismyndighet undersöka rörelsens lokaler samt granska s. k. pantbok. Detta stadgande har i den föreslagna utformningen getts en alltför generell innebörd och kan tänkas komma att uppväcka onödig irritation och missförstånd. Om man inte finner det möjligt, att i lagtexten mera klart och konkret fastslå vissa regler, enligt vilka polismyndighet äger rätt att ingripa kontrollerande i pantlånerörelsens verksamhet, torde det dock vara möjligt att utan sociala vådor begränsa polismyndighets rätt i detta avseende exempelvis genom ett tillägg till paragrafen, varigenom den skulle erhålla följande lydelse: »Utövare av pantlånerörelse vare skyldig låta polismyndighet undersöka rörelsens lokaler samt granska pantboken i den mån så erfordras för utredning angående brott.»

I propositionen omnämnes en den 18 februari inkommen skrivelse från Stockholms pantaktiebolag angående enhetliga regler om dödande av förkommet pantkvitto. Departementschefen har icke ansett sig kunna framlägga förslag i anledning härav. Det synes dock uppenbart, att det ligger i såväl det allmännas som pantlåneföretagens och framför allt de låne-

sökandes intresse, att man snarast möjligt inför enhetliga regler för dödandet av pantkvitton. Riksdagen bör därför enligt min mening vid sin behandling av förslaget taga hänsyn till nämnda skrivelse och de motiveringar, vilka däri ges för införandet av sådana regler.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta att giva bestämmelserna om förutsättning för tillstånd till pantlånerörelse sådan utformning att därav framgår, att allenast lånevillkoren i förevarande hänseende äro utslagsgivande;

att tillstånden icke böra göras tidsbegränsade;

att föreskrifterna om pantlåneföretags försäkringsskyldighet utformas i enlighet med de i motionen föreslagna riktlinjerna;

att 21 § i lagen gives det i motionen föreslagna innehållet samt att regler om dödande av förkommet pantkvitto upptages i lagen.

Stockholm den 3 maj 1949.

T. G. v. Seth.
